

Dr. Falus András

1997 május

Személyes adatok

Születési év,hó,nap,hely: 1947 június 9., Budapest

Családi állapot: nős (dr. Hajnal Anna, biológus, Országos Vérellátó Központ),
három gyermek, szül. év, foglalkozás: Eszter 1972 (tanítónő),
Ágnes 1973 (orvostanhallgató), György 1976 (geológushallgató).

Lakás: 2030 Érd, Ligetszépe u. 12.

Iskolák, munkahelyek, tudományos életút

Középiskola: József Attila Gimnázium 1961-65
Osztályfőnök: Pálmai József (orosz-latin tagozat, I-IVe osztály)

Tanulmányi verseny (OKTV, biológia országos 7. helyezés, 1964.)

Egyetem: ELTE biológus szak (1965-70)

Munkahelyek:
ELTE, Összehasonlító Élettani Tanszék (1970-75)
ORFI (1975-1994)
Simmelweis Orvostudományi Egyetem, Genetikai, Sejt- és Immunbiológiai Intézet
(1994-től)

Beosztás: igazgató, tanszékvezető egyetemi tanár
a SOTE Tudományos Bizottságának elnöke

Tudományos fokozatok:
A biol. tud. kandidátusa : 1983.
A biol. tud. doktora: 1990.
Habilitáció (med.habil.): 1994
MTA tanácskozási jogú tagja: 1994-től (több akadémiai bizottság tagja)

Elismerések:
Akadémiai Díj 1995.
Markusovszky Díj: 1996
Széchenyi professzori ösztöndíj, 1997

Főbb külföldi tanulmányutak:
Odense, Dánia (1980-81)
Boston, USA (1984-86)
Osaka, Japan (1989)
Bern, Svájc (1991)

Több hazai és külföldi tudományos társaság tagja és folyóirat szerkesztője.
Megjelent tudományos közlemények száma: 201 (104 külföldi folyóiratban).

EMLÉKEK A „JÓSKÁBAN” ELTÖLTÖTT ÉVEKBŐL

1961-65 között voltam a budapesti József Attila Gimnázium tanulója, Pálmai József osztályába jártam. Az érettségi után sem szakadt meg a kapcsolatunk, mindhárom gyermekem, Eszter, Ágnes és György is „Jóskás”-ként végzett.

A négy év során számos alapvető, egész életemre, választásaimra, motivációimra és izlésemre kiható élményben volt részem. Ezek közül négyet, négy tanáregyéniség bennem élő portréját, tevékenységük egy-egy számomra emlékezetes mozzanatát szeretném röviden megosztani a jubileumi kiadvány olvasóival.

1.

Pálmai József

„Pufi bácsi”, ahogy mindenki nevezte, osztályfőnöki feladata mellett latint és a második évtől magyart tanított nekünk. Ma is emlékszem, ahogy a reggeli, tömött 61-es villamoson, valahol középen, az utasok feje felett kinyitott újságot olvasott reggelente. Megérkezve az iskola elé, „hopplá-hopplá, én itt bakterkodom” kiáltásokkal tört utat kifelé, az utasok dőltek kétfelé filigránnak nem mondható termete oldalirányú hatásának következtében. Hasonlóan robosztus túrista is volt és lelkes elkötelezettséggel vezette az iskola téli táborait, amit az én időmben főleg Kisinócon és Kisirtáspusztán szerveztek. A január eleji kirándulások kemény utak voltak, mai napig emlékszem például egy nagyhideghegyi kemény menetre, aminek végén az izzadt, összefagyott társaság a turistaházban, épp Pufi bácsi javaslatára bizony egy-egy fél deci rumot is ihatott, pedig természetesen az, normális körülmények között korántsem tartozott a megengedett frissítők közé a mi korosztályunknak. Az volt életem első féldecije, de ott, akkor, nagyon jól esett.

A 61-62-es években a „hivatalos” téli szünet után gyakran került sor „szénszünetre” is, amit újabb kirándulások szervezésére használt ki. Egy ilyen alkalommal negyedmagammal Zircre vitt bennünket, ahol egy egésznapos kirándulás után vele együtt, közös szobában kaptunk szállást. Pufi bácsi hamar elaludt, amit a vakolatra is veszélyes, harsány horkolása is hitelesített számunkra, akik alvás helyett, jó alaposan és

szókimondó stílusban kibeszéltük többi osztálytársunkat és persze a tanárokat is, főleg őt, kitűnő osztályfőnökünket. Pufi bácsi álma közben, számunkra nyilvánvalóan, mélyebbre fordult, a horkolás elcsendesült. Úgy hajnal felé, már elpilledve és elalvás előtt Pálmai tanár úr öblös hangján, és teljesen éberén egyszer csak tájékoztatott minket, hogy köszöni a sok értékes és őszinte kritikát, de most már takarodó. Reggel alig mertünk ránézni, de semmi sem látszott rajta és emlékeim szerint évekig nem hozta szoba az éjszakai diskurzust. Már rég elfelejtettem a kínos helyzetet, egyszer azonban Pálmai József visszatért az akkor hallottakra. Évekkel végzésünk után tragikus körülmények között meghalt kedves barátom és osztálytársam, Csima Endre. Az ő sírjánál egy Babits idézet és a Jób könyvéből vett ige között Pufi bácsi megindultan idézte Csima Bandesz éjszakai szavait. Ma én is ezen szavak hangulatával emlékszem mindkettejükre.

2.

Palotás János

Másodikos koromtól tanított történelmet számunkra, az akkor odakerült, később igazgatóként ismert tanár, életem egyik legkiemelkedőbb tanáregyénisége. Azt hiszem, mi voltunk az első osztálya, ahol tanított és általa, tőle láttam először azt, amit előadási művészetnek neveznek. Történelemórái, nekem a fanyalgó, mindent cikiző kamasznak is egyszerűen szinte színházi élményt jelentettek. Sose felejttem el Garibaldiról szóló, nem is előadását, hanem kiáltványát, vagy Dugovics Titusz hőstettének elmondását. Dehogyan elmondását, eljátszását. A dobogó peremén egyensúlyozva, teljes érzelmi átéléssel mondta el a történetet, a levegő is bennünk akadt. Palotás imádta a görög történelmet, ma is meg van valahol szekrényemben az a füzet, amiben, képekkel, idézetekkel, okosan és (ma már, gyakorló előadóként tudom) nagyszerű didaktikai érzékkel rakta sorba mondandóját, tette nekem felejtetlenné az órákat és adott egy valóságos, történelem szemléletet.

Azt hiszem először KISZ vezetőtanárként, majd igazgatóhelyettesként és később (utánunk már) igazgatóként óriási szerepe volt abban, hogy a „Jóska” a legliberálisabb, legnyitottabb középiskolák egyike lett. Emlékszem az első Illés, Omega, majd Metró bulikra, a nagyszerű Szabó István- vezette filmklubra és a sok érdekes vendégre.

Mai fejjel szinte hihetetlen, hogy 6 évvel 56 leverése után előadhattuk, az országban először (évekkel az Egyetemi Színpad előadása előtt) Pilinszky János KZ oratóriumát.

Palotás előadási stílusára visszatérve (és utána annyi unalmas előadást is hallgatva) imponáló volt, ahogy beszédei elején elmondta, hogy „a következő 17 és fél percben négy kérdésről fogok beszélni”. A döbbenetes az volt, hogy be is tudta ezt tartani, markáns, világos kinyilatkozásokat tett, lett légyen az egy történelemóra, vagy egy évzáró ünnepség.

Lehet, hogy csak számomra tűnik így, de Palotás János kedvenc visszatérő témái voltak a „hidak”, a tradíció és a modernség, a műveltség és a gondolkodó ember napi feladatai közti kapcsolat hangsúlyozása. Lehetett szeretni vagy nem kedvelni Palotás Jánost, de nem észrevenni, vagy kikerülni hatása alól, aligha. Bár voltak konfliktusaink is, én kedves tanítónak érzem ma is őt.

3.

Szántó György

Inkább Szántó Gyuri bácsit kellett volna írnom. Gyuri bácsi (szegény évekkel ezelőtt meghalt) biológiát tanított. Ebben semmi érdekes nem lett volna, csak hogy én, második koromtól kezdve biológusnak készültem, és ez számos súrlódás forrása volt kettőnk között. Gyuri bácsi egy kedélyes, leíró, mesélő biológiát tanított, sok személyes élménnyel és a régimódi tanáruresszág minden rekvizitumával és manírjával. Én viszont, 1963-tól bejártam az egyetemre, ahol az akkor elhíresült Watson-Crick DNS modelltől átfűtött fiatal biokémikusok, genetikusok és Straub Brunó hatása alatt a molekuláris biológia bűvkörébe kerültem, ahonnan azóta sem kerültem ki. (Egyébként az akkor sci-fi-be illő elképzelések mára szinte teljesen megvalósultak, összes pozitív és negatív vonatkozásukkal egyetemben). Szombatontként lelkesen bejártam a Puskin utcába, nukleinsav kódokat böngésztem, és faltam a biológiai tárgyú sci-fiket (a Beatles számok mellett ezek képezték angol tanulásom fő motivációs forrását).

Gyuri bácsi először örömmel vette biológusi vonzódásomat, de amikor egy kiselőadásban beszámoltam a fehérjeszintézis (nekem) lélegzetelállító szabályozásáról és a majdan lehetséges „génmérnökség” távlatairól, Gyuri bácsi látványosan elszontyolodott, nem mintha nem tudott volna bizonyos szintig ezen új dolgokról, de, hogy finoman fejezzem ki magam, nem igazán kedvelte azokat. Tetézte csalódottságát,

hogy az azóta Amerikában élő, világhírű növénygenetikussal, a felettem eggyel járó Maliga Palival együtt nem iratkoztunk be Gyuri bácsi (amúgy gyönyörű kígyókat mutató) szakkörére, és az OKTV helyezésem ellenére nem érettségiztem biológiából.

Gyuri bácsival évekkel később beszéltem, egyszer a hetes buszon találkozási meghívott kertjébe, ahol megmutatta méhcsaládjait, majd nagy szeretetben váltunk el egymástól. Ma már tudom, hogy a biológia szépségeihez egy szép pillangó vagy egy havasi gyopár éppúgy hozzátartozik, mint a modern DNS chip-ek és a géntechnológia legújabb fejleményei.

4.

Nyitrai Róbert

Robi, ahogy mindenki hívta, kémiát oktatott. Mi úgy tudtuk, nem tudom mi igaz belőle, hogy egy 56-os ügye miatt rúgták ki az egyetemről, ahol már mint végzett vegyész dolgozott. Robi tipikus antitanár volt, ki nem állhatta a kötött, be- és kicsengetéssel határolt órákat, a tanmenet korlátait, a feleltetést és az osztályzást (ez utóbbit különösen megértem). Eldumáltuk, elnevetgéltek az órákat és kicsengetés előtt percekkel kezdtünk az új anyag tárgyalásába. Ezzel szemben remekül gitározott, egy, azt hiszem névnapi emelkedett hangulat során, behozta a gitárját és nagyon kellemes hangon énekelt nekünk.

Természetesen szó sem volt arról, hogy nem volt jó kémikus. Jártam a szakkörére, ami, szemben a gyötrelmesen vánszorgó órákkal, mindig pazar és látványos volt. A szakköri alkalmakkor megtanította nekünk a minőségi kémiai analízis alapjait (később nagy hasznát vettem az egyetemen) és a látványos, nyomozásszerű részletek bemutatásával, a sok szép színes csapadék előállításával annyira lenyűgözött többünket, hogy gyakran késő estig is bent voltunk a kémiai teremben. Robi ekkor „élt”, lenyűgözően lelkes, sőt boldog volt.

Mindig nagyon nagy szeretettel gondolok rá, de ma is visszacsengenek a rendes kémia órák utolsó percei, amikor Robi arcára kiült az, megint csak elszaladt idő miatt érzett pánik, és egy perccel a kicsengetés előtt feldiktálta: "Új címünk...."